

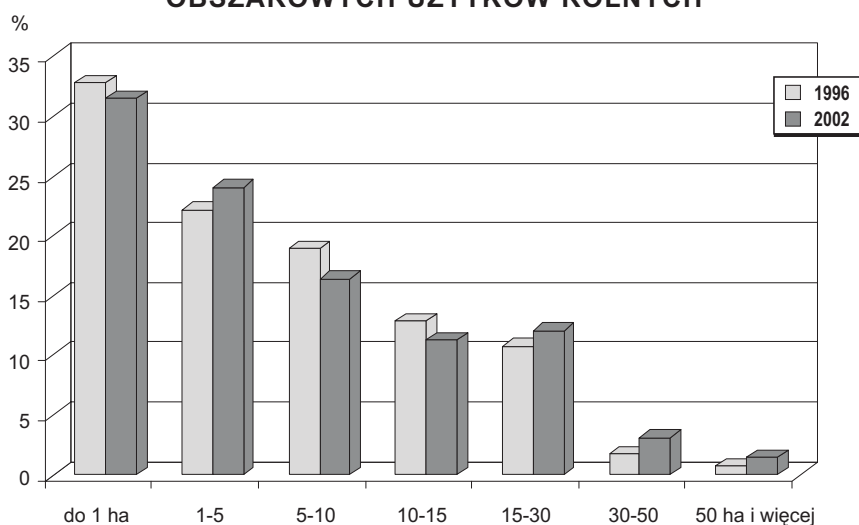
ROZDZIAŁ I

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ROLNICTWA

Powszechny Spis Rolny przeprowadzony w 2002 r. jest opisem aktualnego stanu gospodarstw rolnych i poziomu rolnictwa, a w porównaniu z wynikami pełnego spisu rolnego z 1996 r. i badań prowadzonych w okresie międzyspisowym jest źródłem informacji o przemianach, jakie zaszły w rolnictwie w ostatnich latach.

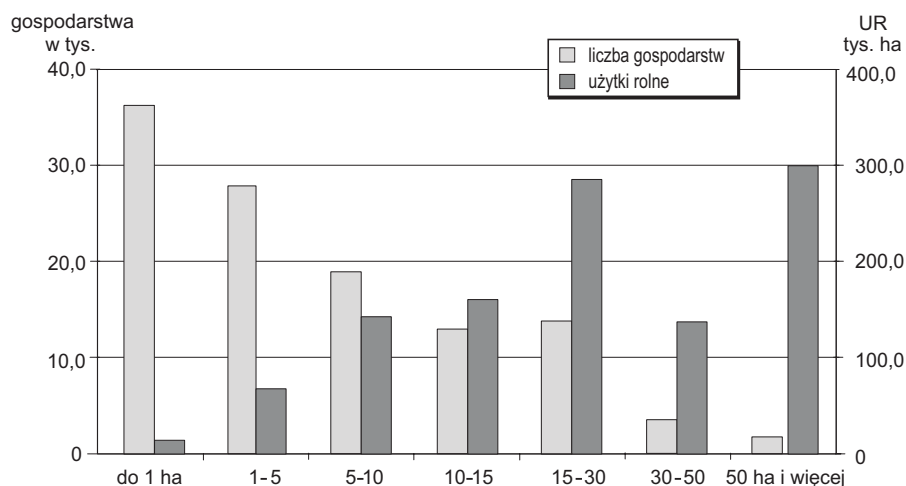
W 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim było 116,0 tys. gospodarstw rolnych, co w porównaniu z wynikami spisu z 1996 r. oznacza o 14,4 %, tj. o 19,6 tys. gospodarstw mniej. Liczba gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR uległa zmniejszeniu o 12,7 % (o 11,6 tys.) i wyniosła 79,5 tys. gospodarstw.

**STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH WEDŁUG GRUP
OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH**

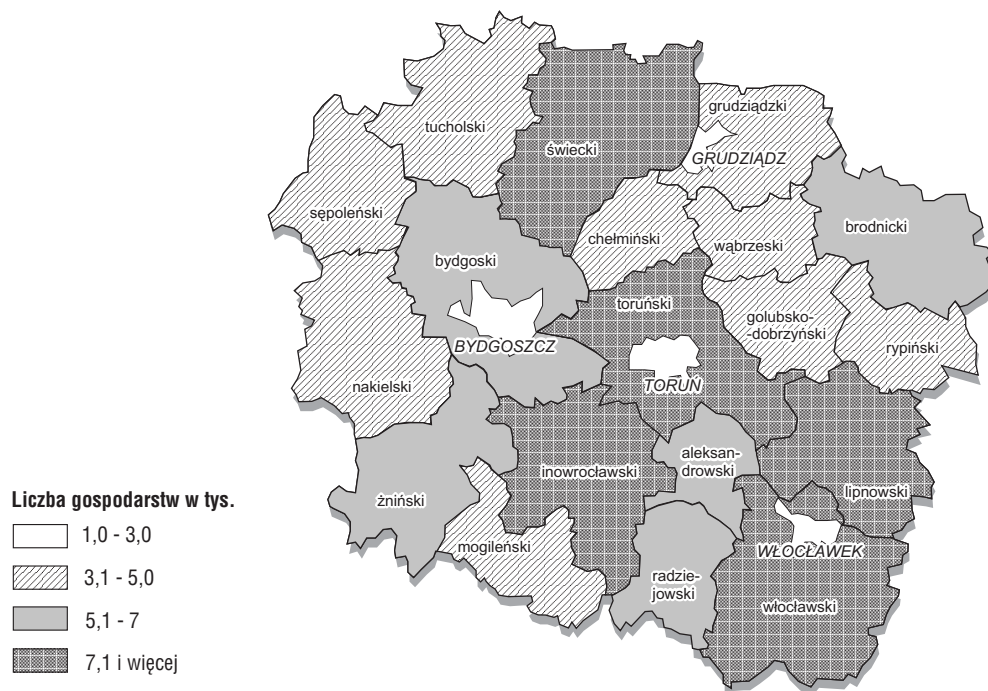

Największą grupę, w ogólnej liczbie gospodarstw, stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha (w 1996 r. – 55,0 %, a w 2002 r. – 55,6 %). Jednak w 2002 r. powierzchnia użytków rolnych w tych gospodarstwach stanowiła zaledwie 6,5 % powierzchni użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych.

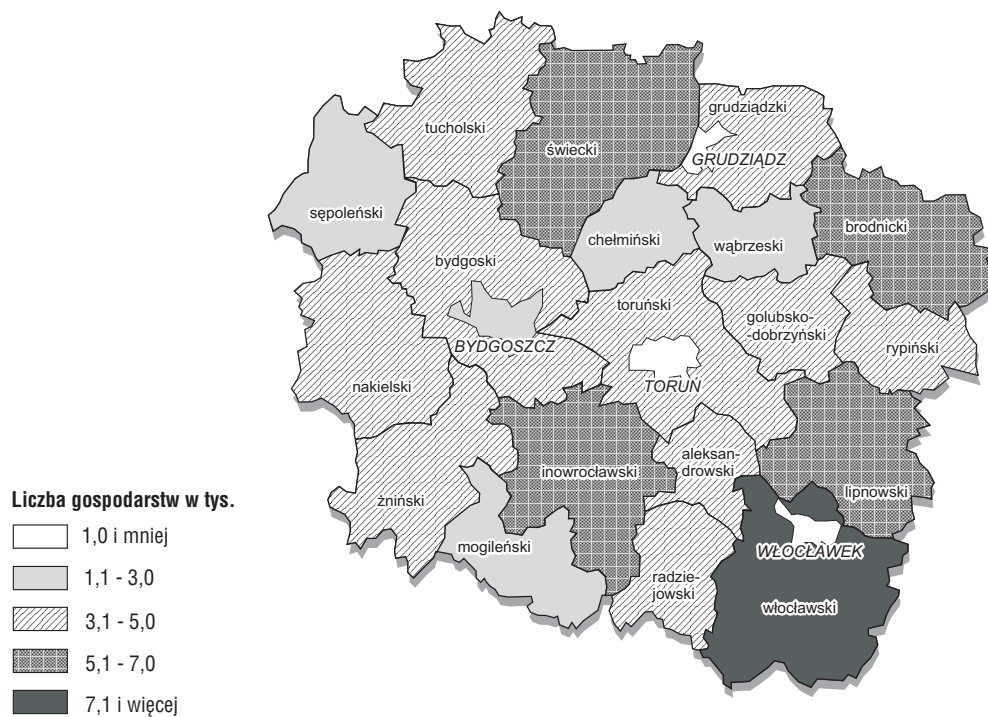
**LICZBA GOSPODARSTW ROLNYCH I POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH
WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W 2002 R.**

LICZBA GOSPODARSTW ROLNYCH OGÓŁEM

LICZBA GOSPODARSTW O POWIERZCHNI POWYŻEJ 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego wskazały na spadek powierzchni gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych, natomiast na wzrost powierzchni gruntów należących do jednostek niestanowiących gospodarstw rolnych, zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego. Oznacza to, że z roku na rok malał udział powierzchni gruntów będącej w dyspozycji rolnictwa na rzecz terenów budowlanych, rekreacyjnych, czy też działalności pozarolniczej.

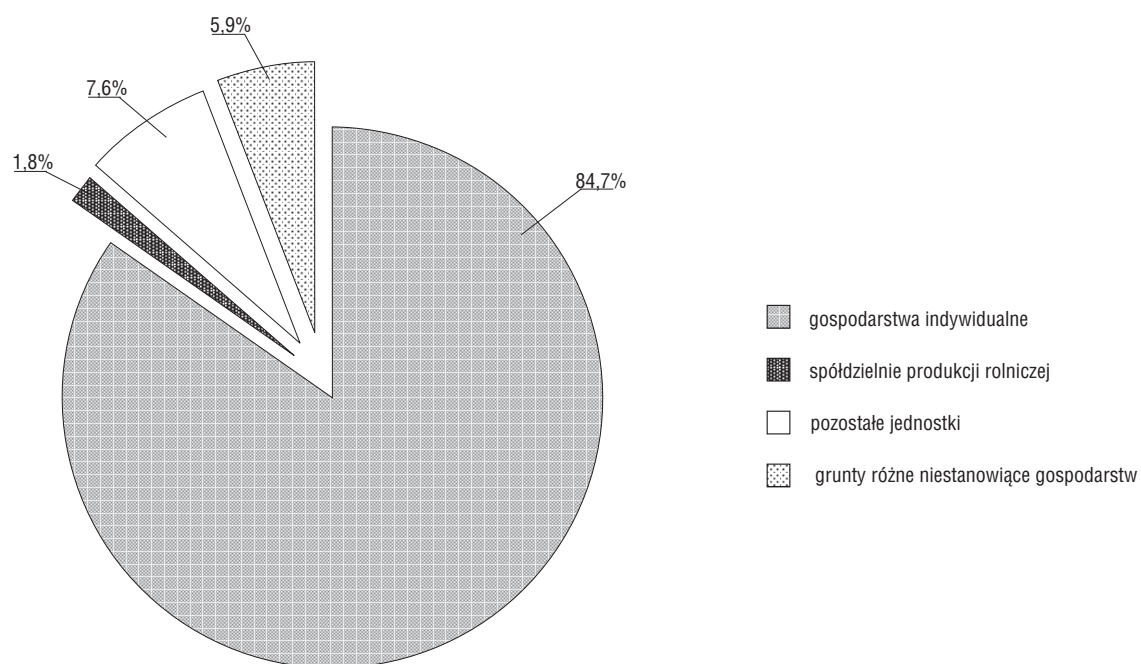
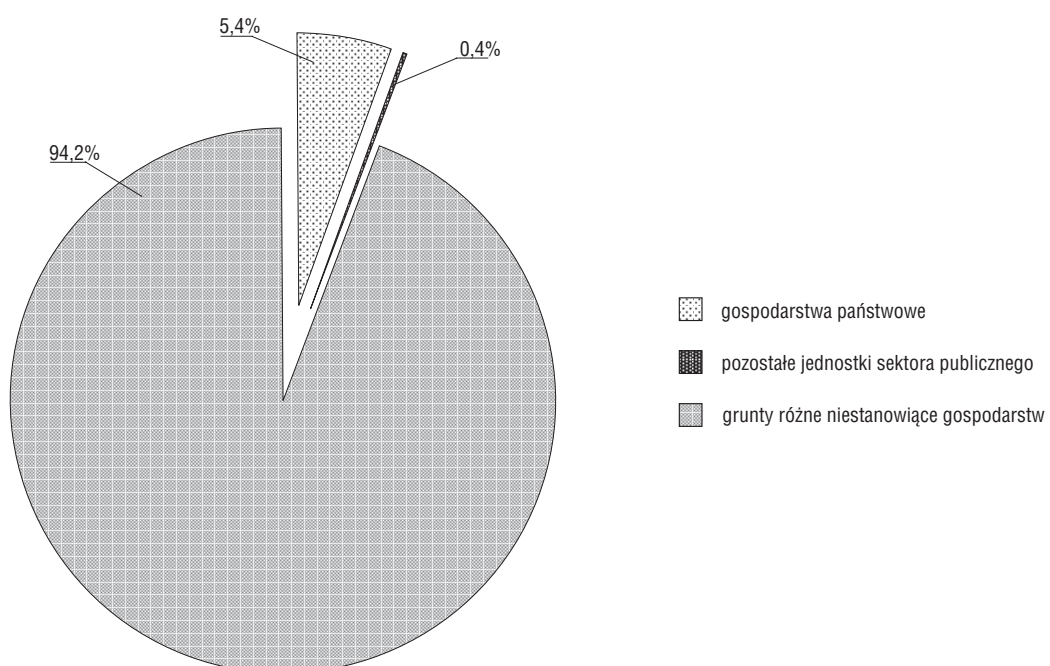
Tabl. 1 (I). **Ogólna powierzchnia gruntów według użytkowników w latach 1996 i 2002**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996		2002	
	w tys. ha	w odsetkach	w tys. ha	w odsetkach
OGÓŁEM	1804,8	100,0	1803,4	100,0
Gospodarstwa rolne	1287,3	71,3	1222,3	67,8
sektor prywatny	1218,7	67,5	1191,2	66,1
w tym gospodarstwa indywidualne	1065,3	59,0	1072,0	59,4
sektor publiczny	68,6	3,8	31,1	1,7
Grunty pozostałe niestanowiące gospodarstw rolnych	517,5	28,7	581,1	32,2

W 2002 r. ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych, w porównaniu z 1996 r., uległa zmniejszeniu. W strukturze użytkowania gruntów udział gospodarstw rolnych sektora prywatnego zmniejszył się o 1,4 pkt procentowego, a publicznego o 2,1 pkt. Większa była natomiast powierzchnia gruntów różnych, niestanowiących gospodarstw rolnych, których udział wzrósł o 3,5 pkt. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w tym okresie zmniejszyła się o 41,7 tys. ha (o 3,6 %).

Udział powierzchni użytków rolnych pozostających w użytkowaniu sektora prywatnego, w tym gospodarstw indywidualnych, w porównaniu do ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wyniósł w 2002 r., odpowiednio 97,5 % i 89,5 %, zaś w gospodarstwach rolnych sektora publicznego zaledwie 2,5 %.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych 1 gospodarstwa rolnego w 2002 r. wyniosła w województwie 9,53 ha i była większa o 12,5 % niż w 1996 r.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW OGÓŁEM W 2002 R.**Sektor prywatny****STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW OGÓŁEM W 2002 R.****Sektor publiczny**

ROZDZIAŁ II

LUDNOŚĆ I GOSPODARSTWA DOMOWE ZWIĄZANE Z ROLNICTWEM

Ludność związana z rolnictwem indywidualnym obejmuje osoby wchodzące w skład gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, z użytkownikiem gospodarstwa rolnego o powierzchni użytków wynoszących od 10 arów do 1 ha włącznie oraz z właścicielem zwierząt gospodarskich nieposiadającym użytków rolnych lub posiadającym użytki rolne o powierzchni poniżej 10 arów.

Przeprowadzony w maju w 2002 r. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań oraz Powszechny Spis Rolny wykazały, że w województwie kujawsko-pomorskim w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, zamieszkiwało 438,2 tys. osób, tj. 20,8 % ogółu ludności. Wśród nich 87,5 % (383,2 tys. osób), to mieszkańcy wsi, którzy stanowili 49,1 % ogółu ludności wiejskiej. Zaledwie co ósma osoba z ogółu osób związanych z rolnictwem zamieszkiwała w mieście - zbiorowość ich stanowiła 4,3 % ludności miejskiej. Wśród ogółu ludności związanej z rolnictwem wystąpiła niemalże równowaga płci – 50,9 % stanowili mężczyźni, a 49,1 % kobiety. Odsetek mężczyzn i kobiet zamieszkujących na wsi był podobny, wynosząc odpowiednio: 51,1 % i 48,9 %.

1. Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych

W 2002 r. spisano 319,5 tys. osób związanych z gospodarstwami domowymi użytkowników gospodarstw rolnych. Większość osób w gospodarstwach z użytkownikiem gospodarstwa rolnego – 290,8 tys. (91 %) zamieszkiwała na terenach wiejskich, stanowiąc 37,2 % ogółu ludności na wsi liczącej 780,8 tys.

W strukturze ludności związanej z gospodarstwami rolnymi według ekonomicznych grup wieku odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) wyniósł 28,5 %. Ludność produkcyjna, mobilna (18-44) związana z użytkownikiem gospodarstwa rolnego stanowiła 40,4 %.

Tabl. 1 (II). **Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według ekonomicznych grup wieku i powierzchni użytków rolnych w 2002 r.**

GRUPY OBSZAROWE	Ogółem w tys.	W wieku ^a				
		przedproduk- cyjnym	produkcyjnym			poproduk- cyjnym
			razem	mobilnym	niemobilnym	
		w odsetkach				
OGÓŁEM						
OGÓŁEM	319,5	28,5	60,9	40,4	20,4	10,6
1–2 ha	45,2	26,6	63,1	40,8	22,4	10,3
2–3	23,5	27,2	63,1	41,2	21,9	9,7
3–5	30,6	27,2	63,1	41,2	21,9	9,7
5–7	29,6	27,8	62,0	40,5	21,5	10,2
7–10	46,5	28,1	61,1	40,3	20,8	10,8
10–15	55,8	28,6	60,2	40,2	20,0	11,2
15–20	33,6	29,6	59,2	39,9	19,3	11,1
20–50	47,2	31,2	57,6	40,0	17,5	11,2
50–100	6,0	32,1	57,6	39,6	18,1	10,3
100 ha i więcej	1,5	29,7	61,7	40,5	21,3	8,5

Tabl. 1.(II). **Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według ekonomicznych grup wieku i powierzchni użytków rolnych w 2002 r. (dok.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem w tys.	W wieku ^a				
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym			poprodukcyjnym
			razem	mobilnym	niemobilnym	
		w odsetkach				
w tym WIEŚ						
OGÓŁEM	290,8	28,8	60,3	40,3	20,0	10,9
1–2 ha	35,0	27,5	62,0	40,7	21,3	10,4
2–3	19,0	27,8	62,2	41,2	21,0	10,0
3–5	26,0	27,7	62,2	41,1	21,1	10,1
5–7	27,0	28,1	61,5	40,3	21,2	10,5
7–10	44,0	28,1	60,8	40,1	20,6	11,1
10–15	53,9	28,6	60,0	40,1	19,9	11,4
15–20	32,6	29,6	59,2	40,0	19,2	11,3
20–50	46,2	31,3	57,4	40,0	17,4	11,3
50–100	5,8	32,0	57,6	39,6	18,0	10,4
100 ha i więcej	1,3	29,9	61,0	40,5	20,5	9,0

^a Osoby o nieustalonym wieku zaliczono tylko do „ogółem”.

Wyniki spisów wskazują, że na ogólną liczbę 319,5 tys. osób, które tworzą gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, kobiety stanowiły 48,6 %, a mężczyźni 51,4 % na wsi. W 2002 r. na 100 mężczyzn związanych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego przypadały 94 kobiety (w miastach 98).

2. Poziom wykształcenia

Poziom wykształcenia ludności w 2002 r. ustalany był dla osób w wieku 13 lat i więcej. Prawie 4 % ludności związanej z użytkownikiem gospodarstwa rolnego posiadało wykształcenie wyższe, ponad połowa osób (50,5 %) legitymowała się wykształceniem średnim (łącznie z zasadniczym zawodowym), podstawowe wykształcenie deklarowało niespełna 40,3 %, natomiast podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego – 3,6 %.

Tabl. 2 (II). **Ludność w wieku 13 lat i więcej w gospodarstwach z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według płci i poziomu wykształcenia w 2002 r.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			W tym wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
W TYSIĄCACH						
OGÓŁEM	260,2	133,8	126,5	235,8	121,5	114,3
W ODSETKACH						
Wyższe	3,8	3,3	4,4	2,7	2,2	3,3
Policealne	1,6	0,8	2,5	1,4	0,7	2,1
Średnie	50,5	55,2	45,5	50,0	54,7	45,0
zawodowe	15,5	15,2	15,9	14,7	14,2	15,2
ogólnokształcące	4,6	2,6	6,6	3,9	2,1	5,9
zasadnicze zawodowe	30,4	37,4	23,0	31,4	38,4	23,9
Podstawowe ukończone	40,3	37,4	43,3	42,0	39,0	45,1
Podstawowe nieukończone i bez						
wykształcenia szkolnego	3,6	3,1	4,1	3,7	3,2	4,3
Poziom nieustalony	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

3. Źródła utrzymania

W Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002 ustalano główne i dodatkowe źródło utrzymania dla poszczególnych osób oraz odrębnie dla gospodarstw domowych. Informacje o źródłach dochodów, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis i były ustalane niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej osób.

Główne źródło utrzymania osoby jest to źródło przynoszące jej największy dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów – było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

Wśród ogółu ludności związanej z gospodarstwami indywidualnymi własne źródła utrzymania posiadało 59,7 %, natomiast 40,2 % osób pozostawało na utrzymaniu.

Ludność utrzymująca się wyłącznie, głównie lub dodatkowo z pracy w gospodarstwie rolnym oraz utrzymywani z dochodów z tej pracy, stanowili 60,2 % ogółu związanych z gospodarstwami rolnymi.

Tylko 87,6 tys. (27,4 %), czyli co czwarta osoba utrzymywała się wyłącznie lub głównie z dochodów z pracy w swoim gospodarstwie rolnym, natomiast dla 7,7 % ludności praca ta stanowiła dodatkowe źródło utrzymania w ciągu całego roku poprzedzającego spisy. Dla utrzymujących się dodatkowo z pracy w swoim gospodarstwie rolnym, główne źródło dochodów dla 49,0 % stanowiła praca najemna, praca na rachunek własny – 11,7 %, natomiast dla 39,3 % było to niezarobkowe źródło dochodów, wśród których dominowały: renta z tytułu niezdolności do pracy (renta inwalidzka) – 14,2 % i emerytura pracownicza 9,4 %.

Wśród ludności związanej z gospodarstwami rolnymi 126,7 tys., tj. 39,7 % utrzymywała się (lub była utrzymywana) z innych źródeł niż dochody z pracy w gospodarstwie rolnym. W tej zbiorowości 78,9 tys. (62,3 %) posiadało własne źródła utrzymania, w których dominowały źródła niezarobkowe, pozostałe osoby były na utrzymaniu.

4. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego powyżej 1 ha użytków rolnych

Kryterium wyodrębniającym te gospodarstwa domowe z ogółu gospodarstw domowych był fakt występowania w gospodarstwie domowym osoby użytkownika gospodarstwa rolnego niezależnie od tego, czy w gospodarstwie prowadzona była rolnicza działalność gospodarcza (lub inna), czy też nie, oraz czy dochód z pracy w gospodarstwie stanowił źródło utrzymania gospodarstwa.

Gospodarstwo domowe to zespół osób spokrewnionych (spowinowaconych) mieszkających i utrzymujących się wspólnie. Osoby spokrewnione mieszkające razem, ale utrzymujące się oddzielnie tworzą odrębne gospodarstwa domowe. Gospodarstwa domowe mogą również tworzyć osoby niespokrewnione, jeżeli mieszkają razem i wspólnie się utrzymują. Osoby samotne, utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe.

W co dziesiątym gospodarstwie domowym w województwie (na ogólną liczbę 706,7 tys.) znajduje się osoba użytkująca powyżej 1 ha użytków rolnych. Zdecydowana większość (89,2 %) gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zostało wyodrębnionych na wsi. Gospodarstwa powiązane z rolnictwem stanowiły 42,2 %, zaś bez gospodarstw indywidualnych do 1 ha użytków rolnych łącznie – zaledwie 30,3 %.

Wśród ogółu gospodarstw domowych związanych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego 7,3 % to gospodarstwa jednoosobowe, 12,4 % – dwuosobowe, a 18,5 % – trzyosobowe. Dominowały gospodarstwa czteroosobowe, których odsetek wyniósł 23,4 %.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych użytkowników gospodarstw rolnych wynosiła 4,09 osób (na wsi 4,18). Znaczne różnice w przeciętnej liczbie osób w gospodarstwie domowym występowały w zależności od powierzchni użytkowanego gospodarstwa rolnego i miejsca zamieszkania. W gospodarstwach do 5 ha przeciętna liczba osób wahała się od 3,57 (3,66 na wsi) do 3,76 (3,84 na wsi). Natomiast w gospodarstwach domowych, w których użytkowane są duże gospodarstwa rolne, przeciętna liczba osób zbliżyła się do 5.

5. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych

W 2002 r. wyodrębniono 77,8 tys. użytkowników gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych. Ze względu na przyjęte rozwiązania metodologiczne dotyczące ludności, liczba gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstw rolnych jest większa, niż liczba użytkowników. Użytkownicy nieobecni powyżej 2 miesięcy w momencie spisu, przebywający w innej miejscowości w kraju z powodu m.in. podjętej tam pracy, nauki, warunków mieszkaniowych i rodzinnych zostali zaliczeni do mieszkańców miejscowości swojego czasowego pobytu, a nie do mieszkańców miejscowości swojego stałego zamieszkania. Jeżeli w gospodarstwie domowym długotrwale nieobecnego pozostała co najmniej jedna osoba, ale nie zadeklarowała się jako użytkownik „zastępczy”, gospodarstwo to zaliczono do gospodarstw domowych związanych z rolnictwem. Dla takich gospodarstw domowych uzyskano pełne informacje dotyczące charakterystyki demograficznej i społeczno-ekonomicznej pozostałych członków gospodarstwa domowego, a także charakterystyki gospodarstwa domowego i rolnego. Jeżeli użytkownik był osobą długotrwale nieobecną i nie pozostawił żadnej osoby w swoim gospodarstwie domowym – jego gospodarstwo rolne zostało zaliczone tylko do ogólnej liczby gospodarstw rolnych.

Wśród użytkowników gospodarstw rolnych dominowali mężczyźni stanowiąc 80,3 % (w tym na wsi 81,6 %), natomiast kobiety – 19,7 % (na wsi 18,4 %).

Tabl. 3 (II). **Struktura użytkowników gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych według płci i grup wieku w 2002 r.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wieku						
		15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 - 64	65 lat i więcej
	w odsetkach							
OGÓŁEM								
OGÓŁEM	100,0	0,3	10,3	23,9	36,2	21,1	3,5	4,7
Mężczyźni	100,0	0,3	10,4	24,5	36,8	21,0	3,4	3,6
Kobiety	100,0	0,3	9,7	21,4	33,5	21,5	4,2	9,4
w tym WIEŚ								
OGÓŁEM	100,0	0,3	10,5	24,4	36,2	20,9	3,4	4,3
Mężczyźni	100,0	0,3	10,6	24,9	37,0	20,7	3,2	3,2
Kobiety	100,0	0,3	10,2	21,9	32,9	21,4	4,0	9,3

6. Poziom wykształcenia użytkowników gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych

W 2002 r. wśród użytkowników osoby z wykształceniem wyższym, stanowiły 4,8 %. W tej grupie dominowali mężczyźni (73,1 %). Użytkownicy z wykształceniem średnim (do tego poziomu w 2002 r. zaliczono również wykształcenie zasadnicze zawodowe) stanowili wśród ogółu użytkowników 64,9 %. Wykształcenie policealne posiadało 1,4 %.

Odsetek użytkowników o wykształceniu podstawowym ukończonym wyniósł 28,0 %, a o wykształceniu podstawowym nieukończonym (i bez wykształcenia szkolnego) 0,7 %.

Tabl. 4 (II). Użytkownicy gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych według poziomu wykształcenia w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia użytkownika						
		wyższe	policealne	zawodowe	ogólno-kształcące	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
	w odsetkach							
OGÓŁEM								
OGÓŁEM	100,0	4,8	1,4	18,8	2,9	43,3	28,0	0,7
Mężczyźni	100,0	4,4	0,9	18,4	1,8	46,9	26,9	0,5
Kobiety	100,0	6,6	3,4	20,3	7,1	28,5	32,3	1,7
w tym WIEŚ								
OGÓŁEM	100,0	3,1	1,1	17,4	2,3	45,1	30,0	0,8
Mężczyźni	100,0	2,9	0,8	17,1	1,5	48,4	28,7	0,5
Kobiety	100,0	4,3	2,8	18,7	6,1	30,6	35,6	1,9

7. Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego do 1 ha użytków rolnych włącznie

W 2002 r. ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego do 1 ha użytków rolnych włącznie stanowiła 27,1 % ogółu ludności związanej z rolnictwem. Ludność ta w przeważającej większości mieszkała na wsi (77,9 %), a co czwarta osoba w miastach. Wśród ludności miejskiej związanej z rolnictwem 47,8 % stanowiły osoby związane z gospodarstwami indywidualnymi do 1 ha użytków rolnych włącznie (w tym 2/3 z gospodarstwami najmniejszymi – do 50 arów powierzchni użytków rolnych).

Ludność związana z gospodarstwami indywidualnymi do 1 ha użytków rolnych włącznie miała korzystniejszą strukturę według poziomu wykształcenia. Osoby o wykształceniu ponadpodstawowym stanowiły 57,7 % ludności w wieku 13 lat i więcej. Dla porównania odsetek ludności związanej z gospodarstwami rolnymi o wykształceniu ponadpodstawowym wynosił 56,0 %.

Zdecydowanie dominowała ludność utrzymująca się z innych źródeł niż praca w gospodarstwie indywidualnym do 1 ha użytków rolnych włącznie, stanowiąc 83,3 %.

Gospodarstwa domowe użytkowników gospodarstw indywidualnych do 1 ha użytków rolnych włącznie były mniejsze w porównaniu z gospodarstwami użytkowników gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych i składały się przeciętnie z 3,3 osób (na wsi 3,4).

8. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych do 1 ha użytków rolnych włącznie

W 2002 r. co trzeci użytkownik gospodarstwa indywidualnego do 1 ha użytków rolnych włącznie był mieszkańcem wsi. W porównaniu z użytkownikami gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych znacznie wyższy był wśród nich odsetek kobiet – 37,9 % ogółu użytkowników gospodarstw indywidualnych do 1 ha użytków rolnych włącznie. Wyższy był również odsetek osób starszych będących w wieku 65 lat i więcej i wynosił 22,7 %.

ROZDZIAŁ III

PRACUJĄCY

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań i Powszechnego Spisu Rolnego 2002, liczba pracujących w rolnictwie wynosiła 122,6 tys. osób. Pracujący wyłącznie lub głównie w swoim gospodarstwie rolnym stanowili 106,1 tys., czyli blisko 90 % ogólnej liczby pracujących w sektorze rolniczym.

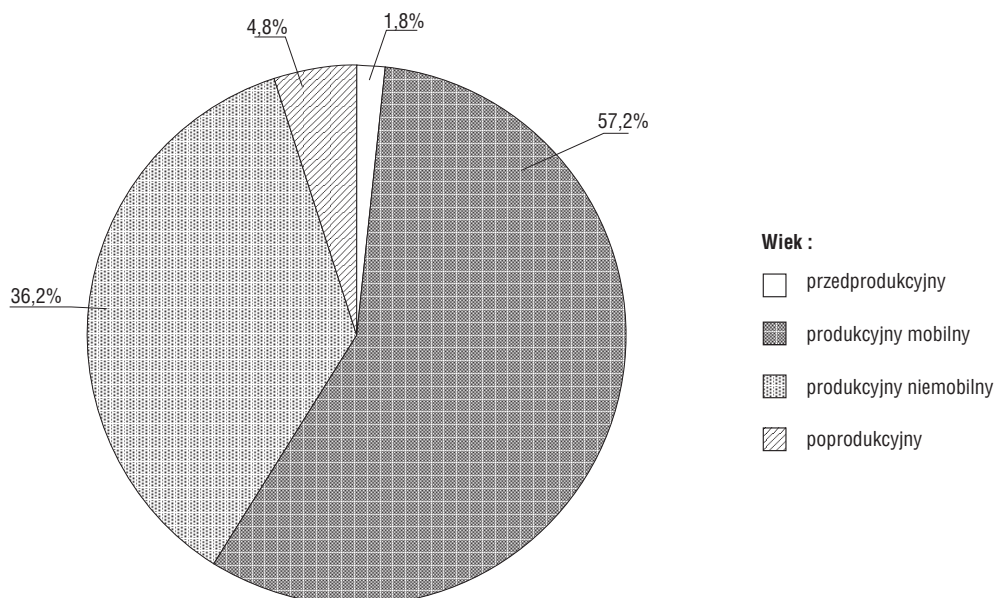
Zdecydowana większość tej populacji – 96,4 % – to osoby, dla których praca w swoim gospodarstwie rolnym była wyłącznym zajęciem. Odsetek pracujących wyłącznie w gospodarstwie rolnym był nieco większy wśród kobiet – 98,4 %, niż wśród mężczyzn – 94,9 %. Wśród ogółu pracujących wyższy był jednak udział mężczyzn; stanowili oni ponad połowę (56,5 %) omawianej populacji.

Tabl. 1(III). **Pracujący w swoim gospodarstwie rolnym w 2002 r.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Pracujący	
		wyłącznie	głównie
	w tysiącach		
OGÓŁEM	106,1	102,3	3,8
w tym wieś	102,1	98,5	3,6
Mężczyźni	60,0	56,9	3,1
w tym wieś	57,7	54,8	2,9
Kobiety	46,1	45,3	0,7
w tym wieś	44,4	43,7	0,7
W wieku:			
Przedprodukcyjnym	2,0	2,0	0,0
Produkcyjnym	99,1	95,3	3,8
mobilnym	60,6	58,2	2,5
niemobilnym	38,4	37,1	1,3
Poprodukcyjnym	5,0	5,0	0,0

Struktura wieku pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach indywidualnych była mniej korzystna w porównaniu z pracującymi w pozarolniczym sektorze gospodarki narodowej. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 93,4 % pracujących w gospodarstwach indywidualnych, a 4,8 % pracujących było już w wieku poprodukcyjnym – dla tych osób praca w gospodarstwie była zazwyczaj wyłącznym zajęciem (dla porównania – w populacji ogółu pracujących, w gospodarce narodowej, odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł 97,5 %).

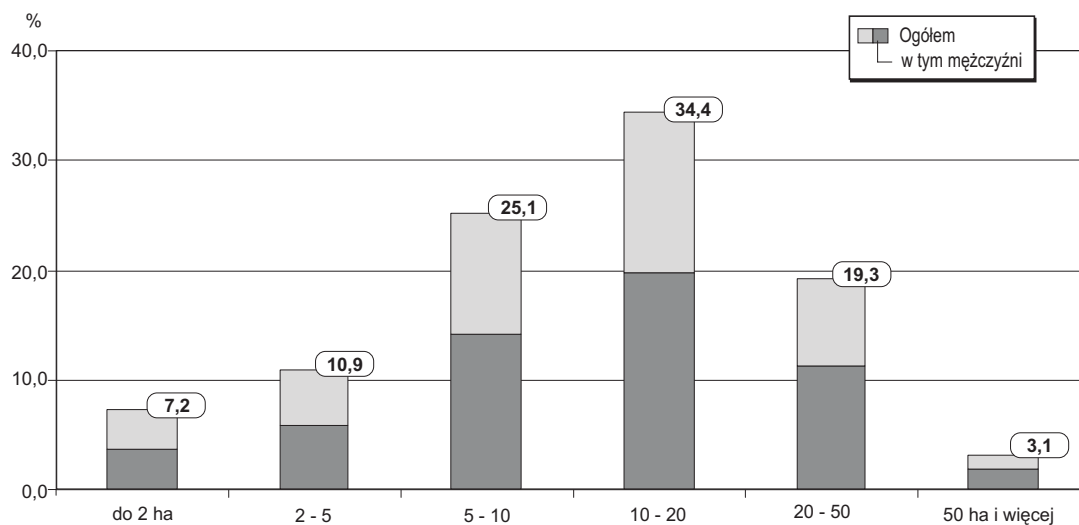
STRUKTURA PRACUJĄCYCH W SWOIM GOSPODARSTWIE ROLNYM WEDŁUG WIEKU W 2002 R.

Wśród pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach indywidualnych najliczniejszą grupę (34,4 %) stanowiły osoby z gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 10-20 ha. W największych gospodarstwach, o powierzchni powyżej 50 ha pracowało zaledwie 3,1 % osób.

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych systematycznie zmniejszał się udział kobiet wśród pracujących w gospodarstwie. O ile w małych gospodarstwach (o powierzchni użytków rolnych 1-2 ha) kobiety stanowiły prawie połowę pracujących – 49,8 %, to w największych gospodarstwach powyżej 100 ha i więcej 37,5 %.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH W SWOIM GOSPODARSTWIE ROLNYM WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W 2002 R.

ROZDZIAŁ IV

GOSPODARSTWA ROLNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ ROLNICZĄ I POZAROLNICZĄ

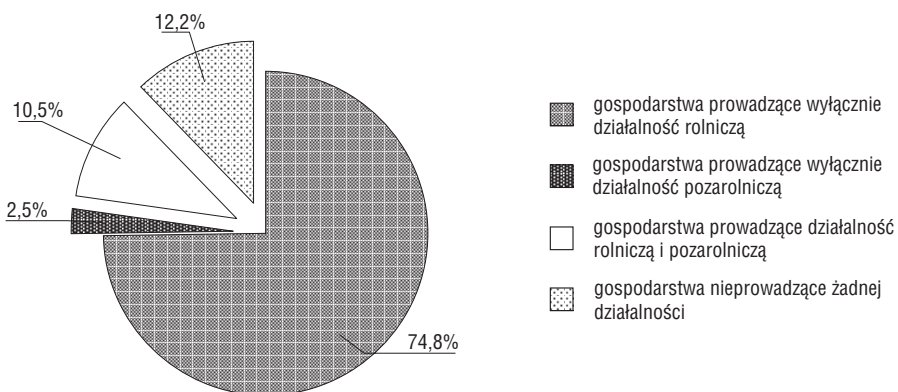
Powszechny Spis Rolny 2002 dostarczył informacji zarówno o ogólnej liczbie gospodarstw rolnych, jak i o liczbie jednostek prowadzących działalność gospodarczą rolniczą i pozarolniczą.

Tabl. 1(IV). Liczba gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej i użytkowników w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Gospodarstwa prowadzące			Gospodarstwa nieprowadzące działalności gospodarczej
		wyłącznie działalność rolniczą	wyłącznie działalność pozarolniczą	działalność rolniczą i pozarolniczą	
	w tysiącach				
OGÓŁEM	116,0	86,7	3,0	12,2	14,1
Sektor prywatny	115,9	86,7	3,0	12,2	14,1
w tym gospodarstwa indywidualne	115,7	86,6	2,9	12,0	14,1
Sektor publiczny	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

W 2002 r. działalność gospodarczą na rachunek własny (rolniczą i pozarolniczą) prowadziło ponad 101,8 tys. gospodarstw rolnych, tj. 87,8% ogółu.

STRUKTURA GOSPODARSTW WEDŁUG PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W 2002 R.

Działalność gospodarczą prowadziło 101,8 tys. gospodarstw rolnych należących do sektora prywatnego, w tym 99,8 % gospodarstw indywidualnych.

Gospodarstw rolnych nieprowadzących żadnej działalności gospodarczej było 14,1 tys., tj. 12,2 % ogółu spisanych podmiotów. Użytkownicy tych gospodarstw odłogowali całą posiadaną powierzchnię użytków rolnych, nie utrzymywali zwierząt gospodarskich oraz jednocześnie nie potwierdzili prowadzenia działalności pozarolniczej.

Spośród podmiotów, których użytkownicy zadeklarowali prowadzenie działalności gospodarczej – 86,7 tys. (74,8 % ogółu spisanych gospodarstw) prowadziło wyłącznie działalność rolniczą, 12,2 tys.

(10,5 %) realizowało zarówno działalność rolniczą, jak i pozarolniczą, a 3,0 tys. (2,5 %) prowadziło wyłącznie działalność pozarolniczą, przy zawieszanej czasowo lub zaniechanej działalności rolniczej.

Z gospodarstw rolnych, których użytkownicy deklaruowali prowadzenie działalności rolniczej (realizowanej wyłącznie lub jednocześnie z działalnością pozarolniczą) – 26,7 % (26,4 tys.) posiadało powierzchnię użytków rolnych do 1,0 ha. Największy odsetek, bo 41,5 %, stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,2 ha do 0,5 ha. Wśród pozostałych podmiotów prowadzących działalność rolniczą (72,5 tys.), tj. o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha – najwięcej było gospodarstw należących do grupy obszarowej użytków rolnych 5 - 10 ha (25,0%) oraz gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 10-15 ha (17,7 %).

W 2002 r. odnotowano łącznie 15,1 tys. gospodarstw (13,0 % ogółu), których użytkownicy deklaruowali prowadzenie działalności pozarolniczej. Podmioty prowadzące działalność pozarolniczą o powierzchni użytków rolnych do 1 ha, stanowiły 28,1 %, przy czym najliczniej występowały w grupie obszarowej 0,2-0,5 ha (11,1 %) i 0,5-1,0 ha (9,5 %). Spośród gospodarstw rolnych, realizujących działalność pozarolniczą, o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, największy odsetek podmiotów odnotowano w grupie obszarowej od 1 do 3 ha – 34,4 %.

ROZDZIAŁ V

UŻYTKOWANIE ZIEMI

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002 wskazują na znaczne zmiany w użytkowaniu gruntów, zarówno według kierunków użytkowania, jak i według użytkowników.

Zmniejszyła się powierzchnia gruntów należących do gospodarstw rolnych, natomiast wzrosła powierzchnia gruntów należących do jednostek niestanowiących gospodarstw rolnych, określana jako grunty różne. Użytki rolne znajdujące się we władaniu tych jednostek, jako nie użytkowane rolniczo, w rozliczeniu gruntów ujęto w pozycji „pozostałe grunty”.

Tabl. 1(V). Powierzchnia gruntów oraz struktura ich użytkowania według użytkowników w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
W TYSIĄCACH ha								
OGÓŁEM	1803,4	1105,7	975,4	9,5	85,6	35,2	407,8	289,9 ^a
Gospodarstwa rolne	1222,3	1105,7	975,4	9,5	85,6	35,2	33,0	83,6
sektor prywatny	1191,2	1078,3	953,0	9,4	82,6	33,3	32,0	80,9
w tym								
gospodarstwa indywidualne	1072,0	989,4	872,7	8,9	76,7	31,1	30,9	51,7
sektor publiczny	31,1	27,4	22,4	0,1	3,0	1,9	1,0	2,7
Grunty różne niestanowiące gospodarstw rolnych	581,1	—	—	—	—	—	374,8	206,3 ^a
W ODSETKACH								
OGÓŁEM	100,0	61,3	54,1	0,5	4,7	2,0	22,6	16,1 ^a
Gospodarstwa rolne	100,0	90,5	79,8	0,8	7,0	2,9	2,7	6,8
sektor prywatny	100,0	90,5	80,0	0,8	6,9	2,8	2,7	6,8
w tym								
gospodarstwa indywidualne	100,0	92,3	81,4	0,8	7,2	2,9	2,9	4,8
sektor publiczny	100,0	87,9	72,0	0,3	9,6	6,0	3,3	8,8
Grunty różne niestanowiące gospodarstw rolnych	100,0	—	—	—	—	—	64,5	35,5 ^a
W % OGÓŁEM								
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0 ^a
Gospodarstwa rolne	67,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	8,1	28,8
sektor prywatny	66,1	97,5	97,7	99,0	96,5	94,7	7,9	27,9
w tym								
gospodarstwa indywidualne	59,4	89,5	89,5	93,4	89,7	88,4	7,6	17,8
sektor publiczny	1,7	2,5	2,3	1,0	3,5	5,3	0,2	0,9
Grunty różne niestanowiące gospodarstw rolnych	32,2	—	—	—	—	—	91,9	71,2 ^a

^a W pozycji „pozostałe grunty” zawarto również 72,1 tys. ha użytków rolnych, nieużytkowanych rolniczo (tereny budowlane, rekreacyjne itp.).

Powierzchnia gospodarstw rolnych w 2002 r. wyniosła 1222,3 tys. ha i w porównaniu z danymi z 1996 r. była mniejsza o 65,0 tys. ha, tj. o 5,0 %. Areal użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wyniósł 1105,7 tys. ha i był mniejszy o 41,7 tys. ha, tj. o 3,6 %. Powierzchnia gruntów ornych w gospodarstwach rolnych wyniosła 975,4 tys. ha i w porównaniu z poprzednim spisem była mniejsza o 28,2 tys. ha, tj. o 2,8 %. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych wyniosła 914,0 tys. ha i zmniejszyła się o 39,5 tys. ha,

tj. o 4,1 %. Powierzchnia sadów w gospodarstwach rolnych wyniosła 9,5 tys. ha i zmalała o 2,9 tys. ha, tj. o 23,4 %. Powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła 85,6 tys. ha, tj. o 8,0 tys. ha, (o 8,6 %) mniej niż w 1996 r. Areał pastwisk trwałych w gospodarstwach rolnych wyniósł 35,2 tys. ha, tj. o 2,6 tys. ha (o 6,8%) mniej.

Analizując strukturę użytkowania gruntów w województwie w 2002 r. należy zaznaczyć, że powierzchnia gruntów różnych niestanowiących gospodarstw rolnych wyniosła 581,1 tys. ha, co stanowiło 32,2 % ogólnej powierzchni województwa (o 3,5 pkt procentowego więcej niż w 1996 r.).

W 2002 r. struktura użytkowania ziemi różniła się dość znacznie od zanotowanej w 1996 r., ponieważ udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej zmniejszył się o 2,3 pkt procentowego, udział łąsów zwiększył się o 0,4 pkt, a udział gruntów pozostałych zwiększył się o 1,9 pkt.

W strukturze użytkowania gruntów należących do gospodarstw rolnych wzrosła powierzchnia odłogów i ugorów – z 50,1 tys. ha w 1996 r. do 61,4 tys. ha w 2002 r.

Powierzchnia odłogów i ugorów w gospodarstwach rolnych sektora prywatnego w 2002 r. wynosiła 55,1 tys. ha, z czego odłogi zajmowały około 39,3 tys. ha (wystąpiły w 22,5 tys. gospodarstwach rolnych sektora prywatnego), zaś ugory prawie 15,8 tys. ha (wystąpiły w 10,4 tys. tych gospodarstw). Powierzchnia odłogów i ugorów w gospodarstwach rolnych sektora publicznego wyniosła natomiast 6,3 tys. ha, z czego odłogi zajmowały 1,4 tys. ha, a ugory 4,9 tys. ha.

ROZDZIAŁ VI

STRUKTURA ZASIEWÓW

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 r. wykazały, że w ciągu ostatnich 6 lat, tj. od pełnego spisu rolnego przeprowadzonego w 1996 r. znacznie zmniejszyła się ogólna powierzchnia zasiewów i zmieniła się struktura zasiewów. W 2002 r. ogólna powierzchnia zasiewów wyniosła 914,0 tys. ha i w porównaniu z 1996 r. zmniejszyła się o 39,5 tys. ha, tj. o 4,1%.

Tabl. 1(VI). Powierzchnia i struktura zasiewów według użytkowników w latach 1996 i 2002

ZASIEWY	1996	2002			
	ogółem	sektor prywatny		sektor publiczny	
		razem	w tym gospodarstwa indywidualne		
W TYSIĄCACH ha					
OGÓŁEM	953,6	914,0	897,9	818,9	16,1
Zboża ^a	693,8	682,9	673,9	620,2	9,0
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	691,3	661,3	653,5	605,9	7,8
Strączkowe jadalne na ziarno	6,9	4,7	4,6	4,4	0,1
Ziemniaki	59,1	38,7	38,1	37,1	0,6
Przemysłowe	86,2	106,4	103,7	89,7	2,7
Pastewne ^b	81,9	55,6	52,1	43,4	3,5
Pozostałe	25,7	25,7	25,5	24,1	0,2
W % OGÓŁEM					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zboża ^a	72,8	74,7	75,1	75,8	55,7
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	72,5	72,4	72,8	74,0	48,5
Strączkowe jadalne na ziarno	0,7	0,5	0,5	0,5	0,8
Ziemniaki	6,2	4,2	4,3	4,5	3,5
Przemysłowe	9,0	11,7	11,5	11,0	16,7
Pastewne ^b	8,6	6,1	5,8	5,3	22,0
Pozostałe	2,7	2,8	2,8	2,9	1,3

a Zboża ogółem, łącznie z kukurydzą na ziarno. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi.

Struktura zasiewów w 2002 r. przedstawiała się następująco:

- zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso, inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno zajmowały powierzchnię 682,9 tys. ha, co stanowiło 74,7 % ogólnej powierzchni zasiewów,
- ziemniaki zajmowały ponad 38,7 tys. ha, tj. 4,2 %,
- grupa roślin przemysłowych – blisko 106,4 tys. ha, tj. 11,7 %,
- rośliny pastewne łącznie z kukurydzą na zielonkę – ponad 55,6 tys. ha, tj. 6,1 % ogólnej powierzchni zasiewów,
- pozostałe uprawy – 25,7 tys. ha, tj. 2,8%.

W porównaniu do pełnego spisu rolnego z 1996 r. znacząco zmniejszyła się powierzchnia uprawy:

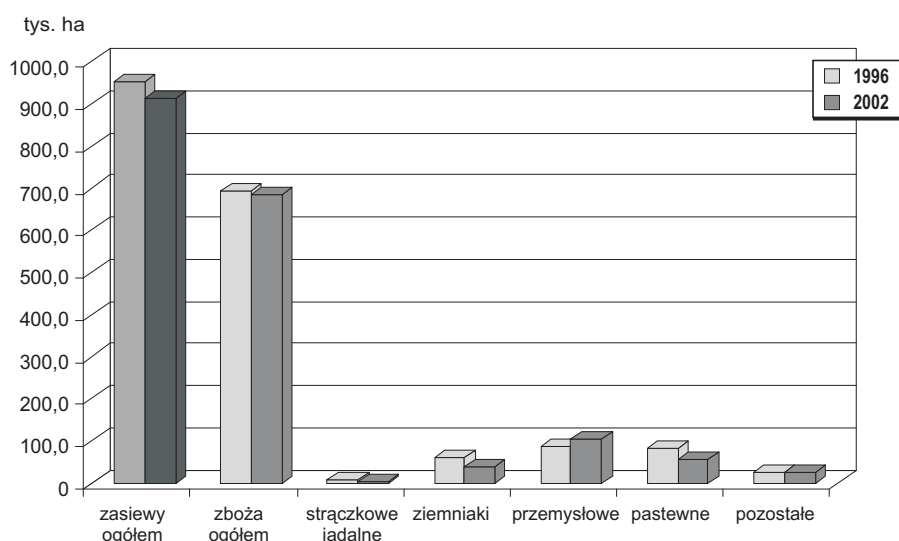
- ziemniaków – o 20,4 tys. ha, tj. o 34,5 %, przy spadku ich udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 2,0 pkt procentowego,

- roślin pastewnych (z kukurydzą na zielonkę) o blisko 26,3 tys. ha, tj. o 32,1 %, przy jednoczesnym zmniejszeniu o 2,5 pkt ich udziału w ogólnej powierzchni zasiewów,
- strączkowych jadalnych na ziarno o 2,2 tys. ha, tj. o 31,6 %, a ich udział w ogólnej powierzchni zasiewów zmalał o 0,2 pkt.

W ogólnej powierzchni zasiewów zaobserwowano wzrost udziału sektora prywatnego, który wyniósł 98,2 %, natomiast udział sektora publicznego wyniósł 1,8 % i w porównaniu z 1996 r. zmniejszył się o 1,7 pkt.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego wykazały istotne zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw, jak również zmiany udziału poszczególnych roślin w ramach grup upraw. Wzrosła powierzchnia uprawy zbóż przeznaczonych do sporządzania mieszanek paszowych dla zwierząt gospodarskich, a mianowicie: kukurydzy na ziarno, pszenżyta oraz mieszanek zbożowych.

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WEDŁUG GRUP ZIEMIOPŁODÓW

Należy zauważyć, że w porównaniu z 1996 r.:

- znacząco zmniejszył się areal uprawy żyta – o 64,0 tys. ha, tj. o 38,9 %,
- powierzchnia uprawy kukurydzy na ziarno wzrosła o prawie 7,7 tys. ha, tj. o 159,8%,
- zwiększyła się powierzchnia zasiewów pszenżyta o 27,7 tys. ha, tj. o 38,8 %,
- powierzchnia uprawy buraków cukrowych, wynosząca 54,0 tys. ha, zmniejszyła się o 17,4 tys. ha, tj. o 24,4 %,
- powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku zwiększyła się o 37,9 tys. ha, tj. o 381,9 %,
- powierzchnia uprawy warzyw gruntowych zwiększyła się o 0,9 tys. ha, tj. o 7,0 %,
- powierzchnia plantacji truskawek zmniejszyła się o 0,3 tys. ha, tj. o 13,9 %.

W 2002 r. ogólna liczba gospodarstw zajmujących się uprawą ziemiopłodów rolnych wynosiła 93,5 tys., tj. 80,6 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych, natomiast liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą poszczególnych ziemiopłodów wynosiła:

- pszenicy ozimej – 38,8 tys. gospodarstw, tj. 33,5 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych,
- pszenicy jarej – 17,5 tys. (15,1 %),
- żyta – 36,9 tys. (31,9 %),

- jęczmienia ozimego – 8,2 tys. (7,1 %),
- jęczmienia jarego – 42,5 tys. (36,6 %),
- owsa – 8,1 tys. (7,0 %),
- pszenżyta ozimego – 35,0 tys. (30,2 %),
- pszenżyta jarego – 6,9 tys. (6,0 %),
- kukurydzy na zielonkę i ziarno łącznie – 10,0 tys. (8,6 %),
- ziemniaków – 60,1 tys. (51,8 %),
- buraków cukrowych – 16,4 tys. (14,2 %),
- warzyw gruntowych – 26,3 tys. (22,7 %),
- truskawek – 7,9 tys. (6,8 %).

Liczba gospodarstw zajmujących się uprawą mieszanek zbożowych ozimych wyniosła 4,6 tys., tj. 4,0 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych, mieszanek zbożowych jarych – 39,5 tys. (34,1 %), kukurydzy na zielonkę – 7,5 tys. (6,5 %), kukurydzy na ziarno – 2,5 tys. (2,2 %), rzepaku i rzepiku ozimego – 6,0 tys. (5,2 %) oraz rzepaku i rzepiku jarego – 0,2 tys., tj. 0,2 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych.

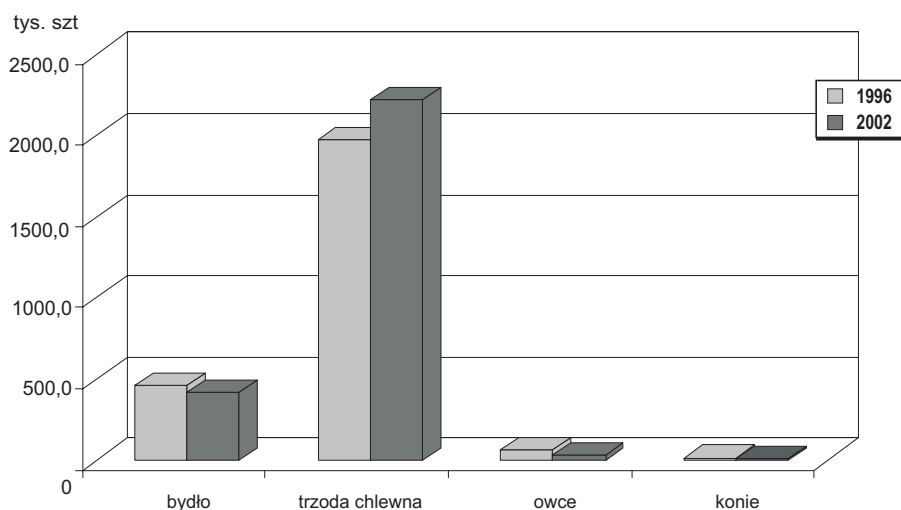
ROZDZIAŁ VII

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE

Zgodnie z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. pogłowia poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich wynosiło:

- bydła – 415371 sztuk, w tym krów – 173507 sztuk,
- trzody chlewnej – 2224203 sztuk, w tym loch – 227268 sztuk,
- owiec – 30628 sztuk,
- koni – 8523 sztuk,
- kóz – 8355 sztuk,
- królików (samic reprodukcyjnych) – 17817 sztuk,
- pozostałych futerkowych (samic reprodukcyjnych) – 6388 sztuk,
- drobiu ogółem – 12039117 sztuk.

Ponadto zarejestrowano 24882 pnie pszczele.

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE

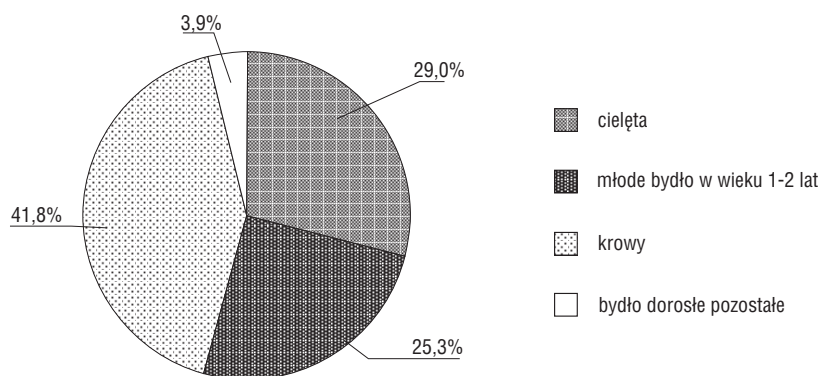
W porównaniu z informacjami uzyskanymi ze spisu pełnego w 1996 r., dane Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. wykazały spadek populacji następujących gatunków zwierząt gospodarskich: bydła o 9,8 %, w tym krów – o 7,9 %; owiec – o 50,2 % oraz koni – o 42,4 %. Odnotowano natomiast, w ciągu minionych 6 lat, wzrost liczebności pogłowia: trzody chlewnej – o 12,7 %, w tym loch na chów – o 21,9 %; kóz – o 81,7 % oraz pogłowia drobiu ogółem – o 30,0 %.

Zarejestrowane w Powszechnym Spisie Rolnym 2002 r. pogłowia bydła ogółem, w porównaniu z wynikami badania pogłowia bydła i owiec przeprowadzonego w czerwcu 2001 r., wykazało zwiększenie populacji w dystansie rocznym o 1,4 %, a w przypadku pogłowia owiec – spadek liczebności stada w skali roku o 20,7 %. Pogłowia trzody chlewnej, w tym loch na chów, ustalone w PSR 2002 r., w porównaniu do wyników badania pogłowia trzody chlewnej według stanu w końcu lipca 2001 r., zwiększyło się w omawianym okresie odpowiednio o 5,2 % i o 8,7 %.

Według wyników PSR 2002 r. udział gospodarstw indywidualnych w rolnictwie ogółem w odniesieniu do stada bydła kształtował się na poziomie 91,5 %, wobec 89,4 % według danych ze spisu pełnego w 1996 r.,

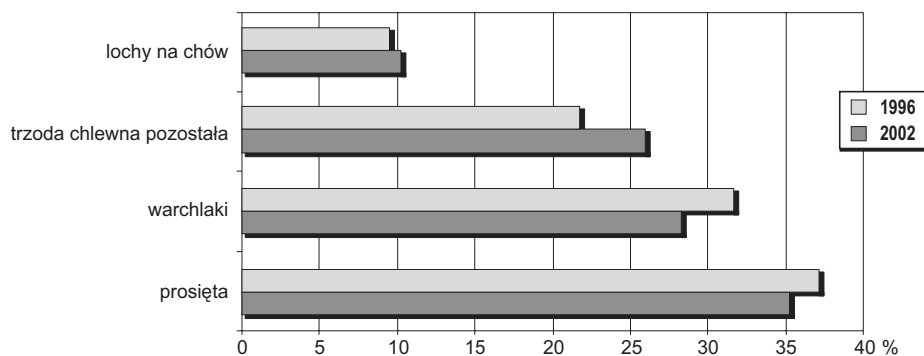
dla trzody chlewnej – 93,6 %, wobec 85,3 % w 1996 r., a dla owiec – 75,4 %, wobec 55,0 % w 1996 r. Odnutowany w chowie zwierząt wzrost udziału gospodarstw indywidualnych w rolnictwie ogółem w okresie od poprzedniego spisu pełnego świadczy o trwających ciągle zmianach własnościowych w gospodarstwach rolnych, umacnianiu się własności prywatnej i postępującej marginalizacji sektora publicznego.

STRUKTURA STADA BYDŁA W 2002 R.

W strukturze pogłowia bydła ogółem, w porównaniu z informacjami ze spisu pełnego 1996 r., wzrósł udział stada podstawowego krów – o 0,9 pkt, co przy notowanej w tym okresie dużej redukcji stada bydła o 9,8 % i jednocześnie znaczącym w 2002 r. udziale krów mlecznych w pogłowiu krów ogółem (99,5 %), wskazywać może na ukierunkowanie chowu bydła przede wszystkim na produkcję mleka.

STRUKTURA STADA TRZODY CHLEWNEJ

W strukturze stada trzody chlewnej, w porównaniu z wynikami spisu pełnego z 1996 r., odnotowano spadek grupy prosiąt (o 1,6 pkt), warchlaków (o 3,4 pkt), natomiast wzrost udziału loch na chów (o 0,7 pkt) i tuczników (o 4,2 pkt).

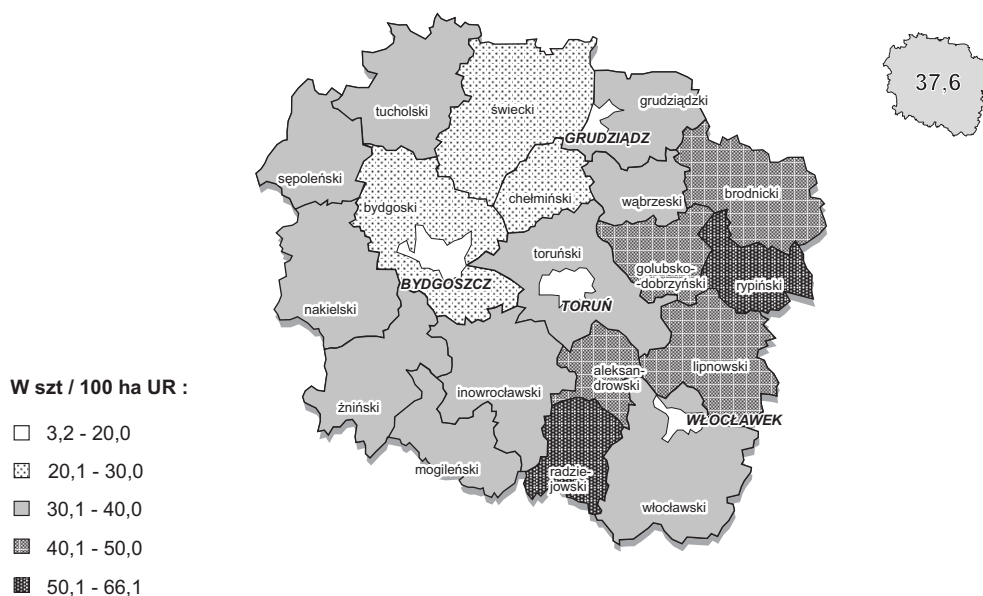
Średnio w województwie obsada bydła na 100 ha użytków rolnych (bez gruntów niestanowiących gospodarstw rolnych) w 2002 r. wynosiła 37,6 szt i była mniejsza o 2,5 szt od notowanej w 1996 r. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wynosiła w 2002 r. 2,8 szt, wobec 5,4 szt w 1996 r., a obsada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych wynosiła 228,0 szt wobec 196,7 szt w 1996 r.

Tabl. 1(VII). **Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych w latach 1996 i 2002**

LATA	Bydło	Owce	Konie	Kozy	Trzoda chlewna w szt. na 100 ha gruntów ornych
	w szt. na 100 ha użytków rolnych				
1996	40,1	5,4	1,3	0,4	196,7
2002	37,6	2,8	0,8	0,8	228,0

Wyniki PSR 2002 r. wykazały, że gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych 1 ha i mniej utrzymywały: 0,5 % pogłowia bydła, 0,7 % całego pogłowia trzody chlewnej, 0,2 % populacji owiec, 4,4 % pogłowia koni i 9,2 % stada drobiu ogółem. W pozostałych gospodarstwach rolnych (tj. o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha) największym nasileniem chowu bydła i koni charakteryzowały się gospodarstwa średnie o powierzchni użytków rolnych 10-15 ha, owiec – gospodarstwa duże o powierzchni 100 i więcej ha, trzody chlewnej – gospodarstwa o powierzchni 20-30 ha użytków rolnych, drobiu – gospodarstwa o areale użytków rolnych 50-100 ha.

OBSADA BYDŁA NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH

W 2002 r., przeciętnie w województwie, na 1 spisane gospodarstwo rolne przypadało:

- bydła – 3,6 szt (w 1996 r. – 3,4 szt),
- trzody chlewnej – 19,2 szt (w 1996 r. – 14,6 szt),
- owiec – 0,3 szt (w 1996 r. – 0,5 szt),
- drobiu ogółem – 103,8 szt (w 1996 r. – 68,3 szt),
- koni – 0,1 szt (w 1996 r. – 0,1 szt).

W spisanych gospodarstwach, w ujęciu według grup obszarowych użytków rolnych, średnia obsada zwierząt w sztukach na 1 gospodarstwo w 2002 r. wynosiła:

do 5 ha:

- bydło – 0,2
- trzoda chlewna – 1,5
- owce – 0,0
- konie – 0,0
- drób ogółem – 48,5

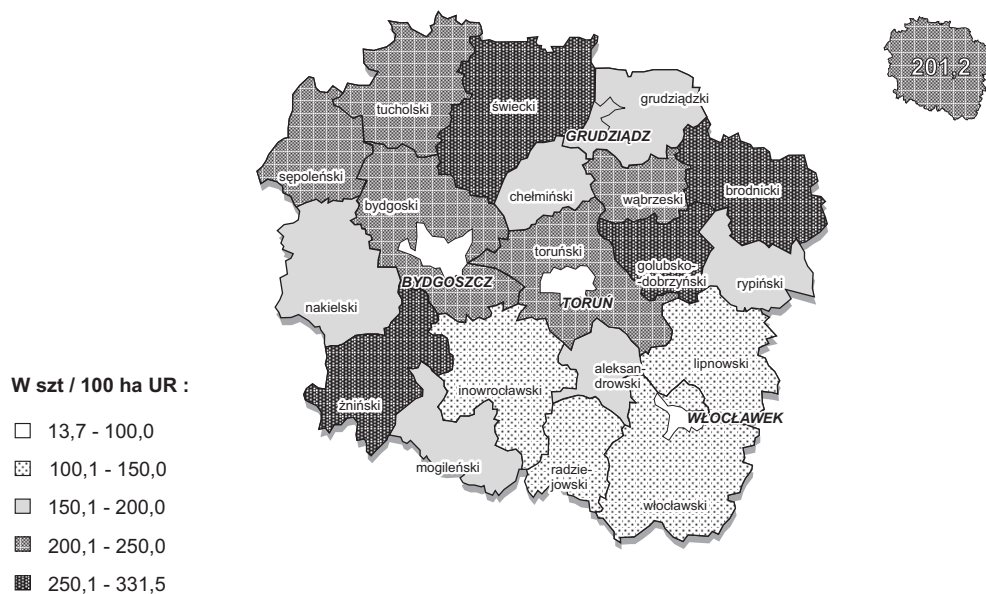
5 – 10 ha:

- bydło – 3,1
- trzoda chlewna – 13,8
- owce – 0,0
- konie – 0,1
- drób ogółem – 75,1

10 ha i więcej:

- bydło – 10,6
- trzoda chlewna – 57,4
- owce – 0,9
- konie – 0,1
- drób ogółem – 230,2.

OBSADA TRZODY CHLEWNEJ NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH

ROZDZIAŁ VIII

BUDYNKI I BUDOWLE

W 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim 92,8 tys. gospodarstw rolnych tj., 80,0 % ogółu posiadało budynki i budowle. W gospodarstwach tych spisano 262,6 tys. budynków, w tym 90,9 tys. budynków inwentarskich i 171,7 tys. budynków gospodarczych.

Większość budynków (84,2 %) znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR, w tym inwentarskich – 88,6 %, gospodarczych – 81,9 %.

W liczbie spisanych budynków ogółem, 16,4 % stanowiły budynki wielofunkcyjne, 15,4 % stodoły, 14,1 % obory, 10,8 % chlewnie. W porównaniu ze spisem z 1996 r. liczba chlewni zwiększyła się o 32,0 %, kurników o 27,8 %, obór o 3,2 %.

Tabl. 1(VIII). **Budynki i budowle według użytkowników w latach 1996 i 2002**

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2002			
	ogółem	sektor prywatny		sektor publiczny	
		razem	w tym gospodarstwa indywidualne		
		w tysiącach sztuk			
Obory	35,9	37,1	36,9	36,6	0,2
Chlewnie	21,4	28,3	28,2	27,7	0,1
Kurniki	20,0	25,5	25,5	25,4	0,0
Stodoły	42,3	40,4	40,2	40,0	0,2
Wiaty	10,3	13,3	13,2	13,0	0,1
Garaże	42,6	58,8	58,5	57,7	0,3
Budynki wielofunkcyjne	45,0	43,1	42,9	42,5	0,2
Inne pomieszczenia	6,1	16,2	15,7	14,8	0,4

Udział gospodarstw dysponujących budynkami inwentarskimi i gospodarczymi w ogólnej liczbie gospodarstw był znacznie zróżnicowany, w zależności od rodzaju budynku i grupy obszarowej użytków rolnych.

Gospodarstwa posiadające obory stanowiły w województwie przeciętnie 30,1 % ogółu gospodarstw (wobec 25,9 % w 1996 r.), przy czym wraz ze wzrostem wielkości gospodarstw udział ten wyraźnie wzrastał - do ponad 50 % dla grup obszarowych powyżej 10 ha UR.

Gospodarstwa posiadające chlewnie stanowiły 21,7 % ogółu gospodarstw (*w kraju 10,7 %*). Podobnie jak w przypadku obór, wskaźnik ten rósł w zależności od wielkości gospodarstwa. W grupie obszarowej od 20 do 50 ha UR chlewnie posiadało ponad 50 % gospodarstw. Dla gospodarstw dużych i bardzo dużych (powyżej 50 ha UR) wskaźnik ten wynosił ponad 60 %.

Kurnikami dysponowało średnio 21,3 % ogółu gospodarstw województwa i również w zależności od wielkości gospodarstwa wskaźnik ten wzrastał, osiągając wartość powyżej 30 % w grupach obszarowych od 10 do 20 ha UR i ponad 40 % w gospodarstwach mających od 20 do 100 ha UR. W gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR ukształtował się on na poziomie 19,4 %.

Udział gospodarstw posiadających stodoły stanowił w województwie średnio 33,7 % ogólnej liczby gospodarstw (*wobec 39,5 % w kraju*) i największy był w grupach obszarowych o powierzchni użytków rolnych 20 – 50 ha (ok. 70 %).

Budynki wielofunkcyjne znajdowały się w 33,8 % gospodarstw rolnych (*w kraju w 32,4 %*). Największy ich udział wystąpił w gospodarstwach o powierzchni ponad 100 ha UR (47,0 %).

ROZDZIAŁ IX

CIĄGNIKI I SAMOCHODY

W 2002 r. w gospodarstwach rolnych województwa kujawsko-pomorskiego spisano 83,6 tys. ciągników rolniczych, tj. nieznacznie mniej (o 0,2 %) niż w 1996 r.

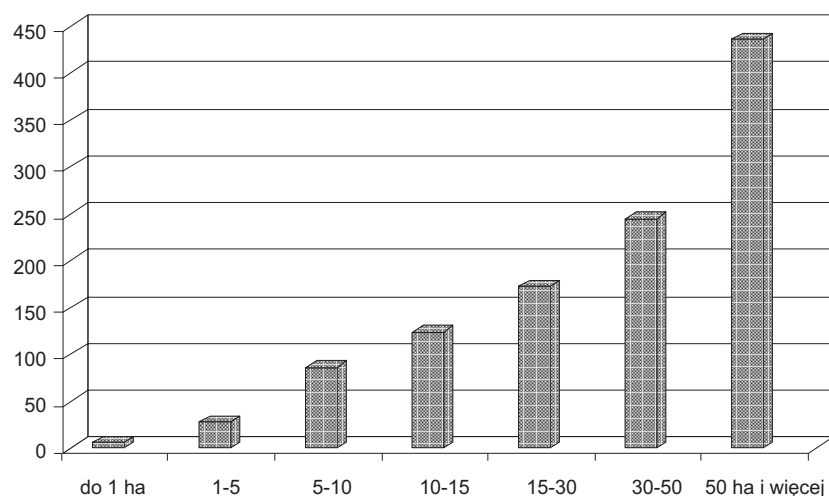
W sektorze prywatnym liczba ciągników wzrosła o 0,4 %, w tym w gospodarstwach indywidualnych o 2,6 % (w kraju o 6,9 %), natomiast w sektorze publicznym odnotowano znaczny spadek (o 46,7 %, w kraju o 56,6 %), będący między innymi efektem przekształceń własnościowych w rolnictwie.

W strukturze ciągników dominują pojazdy o średniej mocy od 25 do 40 KW, które stanowią 34,9 % ogółu ciągników, od 40 do 60 KW – 30,2 %. Ciągniki o dużej mocy, tj. 100 i więcej KW to 3,5 % ogółu spisanych ciągników w województwie, przy analogicznym wskaźniku dla kraju ok. 2,2 %.

Największy odsetek ciągników odnotowano w powiecie włocławskim – 9,7 % ogółu tych pojazdów w województwie, najmniejszy, biorąc pod uwagę powiaty ziemskie, w powiatach wąbrzeskim i sępoleńskim – po 3,5 %.

W 2002 r. w porównaniu z 1996 r. o 5,8 % obniżyła się liczba gospodarstw posiadających ciągniki i wyniosła 55,7 tys., co stanowiło 48,0 % ogółu gospodarstw rolnych (w kraju 36,7 %).

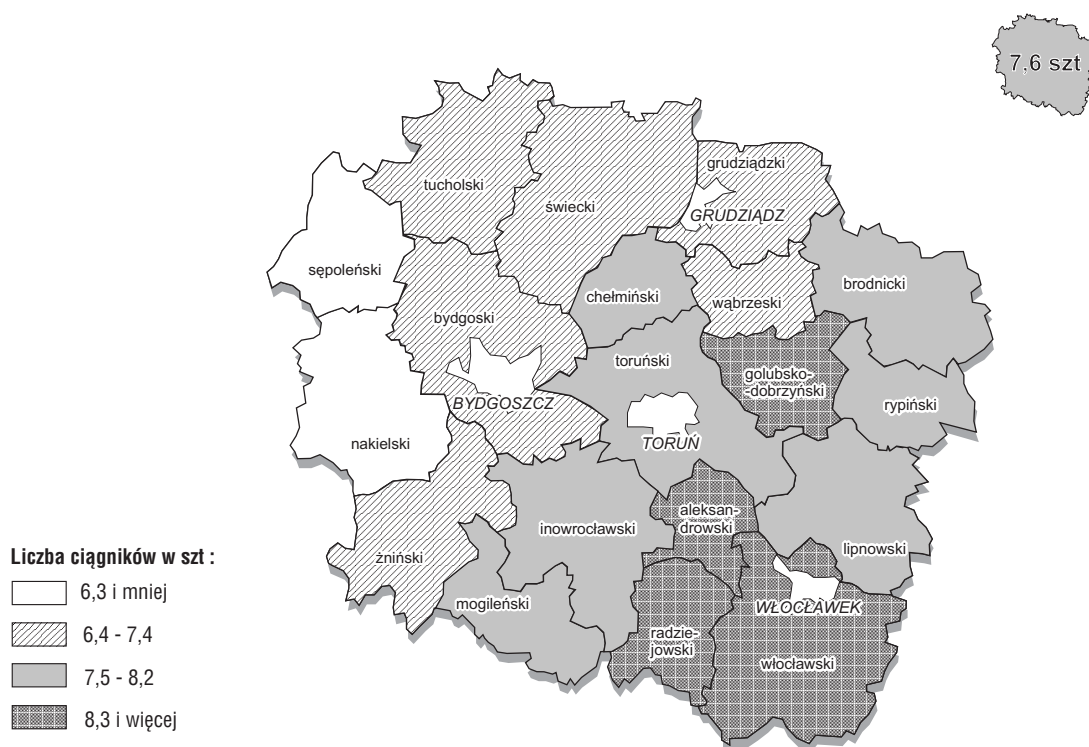
**LICZBA CIĄGNIKÓW PRZYPADAJĄCA NA 100 GOSPODARSTW ROLNYCH
WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH W 2002 R.**

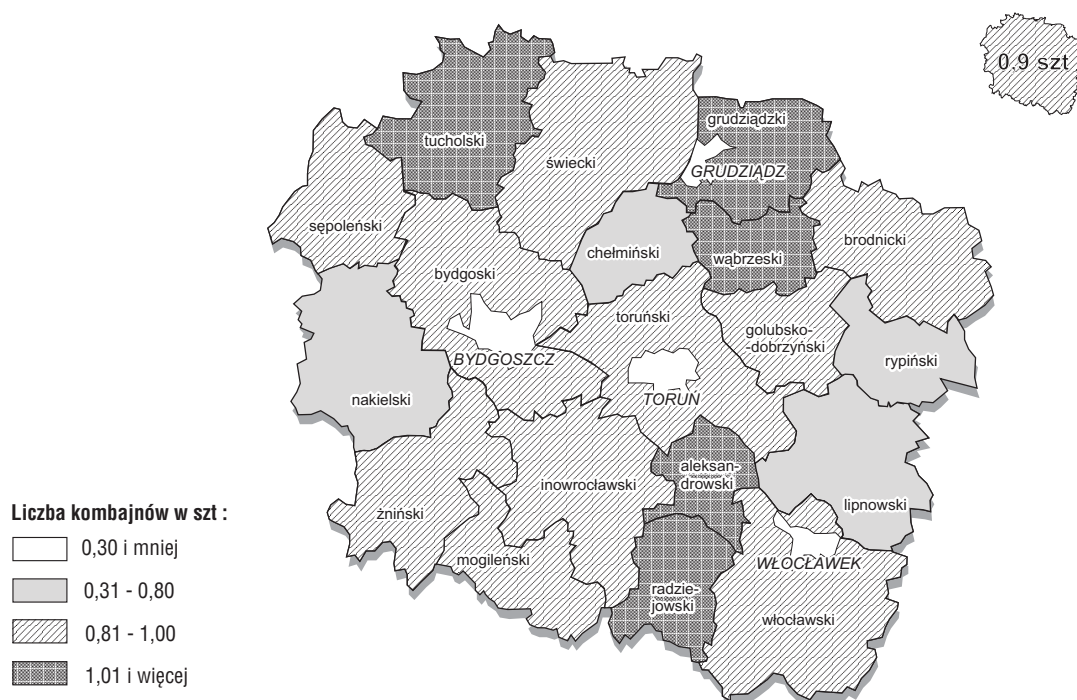
Na 100 gospodarstw rolnych w województwie kujawsko-pomorskim przypadało 72,1 szt ciągników, wobec 46,5 szt w kraju. Liczba ciągników wzrasta proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytków rolnych gospodarstw. W grupie gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha UR – przekracza poziom 100 szt na 100 gospodarstw, w gospodarstwach o powierzchni 30-50 ha UR wskaźnik ten wynosi 244 szt; w grupie od 50 do 100 ha UR – ponad 300 szt, a w gospodarstwach o największym areale, tj. 100 ha i więcej UR, przypada powyżej 700 szt ciągników na 100 gospodarstw.

Ponad 60 % spisanych ciągników należało do gospodarstw średniej wielkości – od 7 do 30 ha UR. Przeważały wśród nich ciągniki średniej mocy (od 25 do 40 KW), których w tej grupie obszarowej spisano 65,1 % ogółu ciągników tej mocy w województwie.

LICZBA CIĄGNIKÓW NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH

LICZBA KOMBAJNÓW ZBOŻOWYCH NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH

Na 1 ciągnik rolniczy w 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim przypadało 13,2 ha UR (*w kraju ok. 12,4 ha UR*), w tym w sektorze prywatnym 13,0 ha UR, a w sektorze publicznym 48,0 ha UR.

W 2002 r. 5,2 tys. gospodarstw rolnych posiadało 6,8 tys. szt samochodów ciężarowych, w tym 3,5 tys. gospodarstw miało 4,0 tys. samochodów o ładowności do 2 ton. Średnio na 100 gospodarstw posiadających samochody ciężarowe przypadało 131,0 szt tych pojazdów, natomiast na 100 gospodarstw ogółem – 5,8 sztuk.

Najwięcej samochodów ciężarowych spisano w powiecie włocławskim – 12,3 % ogółu samochodów ciężarowych należących do gospodarstw rolnych województwa. Na drugim miejscu wśród powiatów uplasował się powiat inowrocławski – 8,0 %.

Liczba przyczep spisanych w 2002 r. wyniosła 70,1 tys. szt, w tym w gospodarstwach indywidualnych 67,7 tys. sztuk. Ilość gospodarstw posiadających przyczepy zmniejszyła się w stosunku do 1996 r. o 7,0 %. Z ogółu przyczep najwięcej, tj. 9,6 % należało do rolników powiatu włocławskiego.

ROZDZIAŁ X

MASZYNY ROLNICZE

W 2002 r. w porównaniu z 1996 r., w województwie kujawsko-pomorskim wzrosła liczba większości maszyn rolniczych. Największy wzrost, tj. o 41,8 % odnotowano w wyposażeniu obór w dojarki rurociągowie. W tym samym czasie ilość sadowniczych opryskiwaczy ciągnikowych zwiększyła się o 22,4 %, sadzarek do ziemniaków o 15,1 %, rozsiewaczy nawozów o 11,2 %. W stosunku do 1996 r. o 17,8 % spadła liczba przyczep zbierających, przy jednoczesnym wzroście pras zbierających o 19,1 %.

Tabl. 1(X). Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze według użytkowników w latach 1996 i 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE	1996	2002			
	ogółem	sektor prywatny		sektor publiczny	
		razem	w tym gospodarstwa indywidualne		
	w tysiącach sztuk				
Kombajny zbożowe	8,8	10,2	10,2	9,8	0,0
Kombajny ziemniaczane	4,4	4,5	4,5	4,5	0,0
Kombajny buraczane	4,6	5,8	5,7	5,7	0,0
Rozsiewacze nawozów	36,5	40,6	40,5	40,0	0,1
Rozrzutniki obornika	25,2	25,6	25,5	25,0	0,1
Kosiarki ciągnikowe	21,2	24,3	24,2	24,0	0,1
Kopaczki do ziemniaków	16,0	17,6	17,6	17,5	0,0
Sadzarki do ziemniaków	14,3	16,5	16,5	16,4	0,0
Przyczepy zbierające	5,1	4,2	4,1	4,0	0,1
Prasy zbierające	8,0	9,5	9,4	9,2	0,1
Polowe opryskiwacze ciągnikowe	27,3	31,8	31,7	31,5	0,1
Sadownicze opryskiwacze ciągnikowe	1,2	1,5	1,4	1,4	0,0
Dojarki rurociągowe	0,6	0,8	0,8	0,7	0,0
Konwiowe schładzarki do mleka	10,5	9,2	9,2	9,2	0,0

W 2002 r. spisano ponad 10 tys. kombajnów zbożowych, tj., o 16,6 % więcej niż w 1996 r., a liczba gospodarstw posiadających kombajny wzrosła w tym czasie o 31,3 %. Gospodarstwa wyposażone w kombajny zbożowe stanowiły 8,4 % ogółu gospodarstw, wobec 5,5 % w 1996 r. Wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, kombajny posiadało średnio 12,2 % gospodarstw, z czego w grupie obszarowej od 20 do 30 ha UR prawie 40 %, natomiast wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 50 ha – 80 %.

Kombajny ziemniaczane posiadało prawie 4,5 tys. (5,6 %) gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR. Najwięcej gospodarstw wyposażonych w te urządzenia było w grupie obszarowej od 20 do 30 ha – 26,0 %.

W województwie kujawsko – pomorskim spisano 5,7 tys. szt kombajnów buraczanych, a ich liczba wzrosła w stosunku do 1996 r. o 24,9 %. Wśród gospodarstw wyposażonych w te maszyny 67,8 % należało do grupy obszarowej od 15 do 50 ha UR.

Najwięcej kombajnów spisano w powiecie włocławskim, gdzie prawie 11 tys. gospodarstw rolnych (9,4 % wszystkich gospodarstw w województwie) dysponowało 8,1 % ogółu kombajnów zbożowych, 12,7 % buraczanych i 15,0 % ziemniaczanych.